

HAYOT DAVOMIDA TA'LIM OLIH: YANGI PARADIGMALAR VA KUTILADIGAN NATIJALAR

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Turapova Gavhar Mamadiyorovna

Samarqand shahar 55-maktab

TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Tayanch so'zlar: texnologiya, elektron muhandislik, matematika, san'at rasm, arxitektura, haykaltaroshlik, musiqa, she'riyatni tushunish.

Yosh avlodni zamon talablari darajasida o'qitish kelajakda barkamol inson, mustaqil fikrlovchi shaxs sifatida tarbiyalashdek murakkab masalalarni muvaffaqiyatli hal etish ko'p jihatdan o'qituvchining g'oyaviy e'tiqodi, kasbiy mahorati, bilimdonligi, pedagogik va axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanib o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishi va boshqarishiga bog'liqdir.

Pedagogik texnologiya o'z tizimiga ega bo'lib, unda komponentlar ketma-ketligi, o'zaro bog'liqligi, bir butunligi saqlanadi. O'quv-tarbiya jarayonida pedagogik texnologiyaning boshqaruvchanligi shundan iboratki, bunda o'quv jarayonini rejalashtirish, tashxis qilish, natijalash, tuzatish kiritish imkoniyatlari mavjud. Bunda ta'limda kutilgan natijalarga erishiladi, vaqt tejiladi. Pedagogik texnologiyaning tasdiqlanuvchanligi ishlangan model boshqa pedagoglar qo'llaganda ham xuddi ushunday samara, natija berishi kerakligini bildiradi. Bir so'z bilan aytganda, ta'lim jarayoniga yangicha yondashib, ijodkorlik, bunyodkorlik tatbiq etilsagina, ta'lim samarali yangi bosqichga ko'tariladi; ya'ni

- o'quvchining talabi, moyilligi, istak-xohishi uning imkoniyatlari darajasida qondiriladi;
- o'quvchining o'quv mehnatiga mas'uliyati, javobgarligi burchi oshadi;
- bilimlarni mustaqil egallash malakalari shakllanadi;

- unda umr bo‘yi o‘z bilimini o‘ziga boyitishiga ishonch paydo bo‘ladi;
- erkin fikrlash malakasi shakllanadi;
- shaxs sifatida jamiyatda o‘zining o‘rnini tezroq topib olishga muhit yaratiladi.

O‘quv-tarbiya jarayonini texnologiyalashtirish ob‘ektiv jarayon ekanligini, zamonaviyligi esa ilmiy-texnik taraqqiyot yo‘nalishi bilan belgilanishi tan olgan holda pedagogik texnologiyaning o‘ziga xos tomonlari va yaqin kelajakda u bilan bog‘liq vazifalarga quyidagilarni kiritish mumkin:

- istiqbolli o‘qitish va tarbiyalash vositalarini yaratish va ularga tayangan holda ilg‘or pedagogik texnologiyalarni loyihalash, amaliyotga joriy etish, ommalashtirish va samarali aniqlash;
- pedagog–o‘qituvchilarni ilg‘or pedagogik va axborot texnologiyalar bo‘yicha yangi bilimlar tizimi bilan qurollantirishni uzluksiz tashkil etish;
- ilg‘or o‘qituvchilar va pedagoglar ish tajribalari va usullarini o‘rganib borish, ular yaratgan yangi metodikalarni yangi pedagogik texnologiyalar darajasiga ko‘tarish borasidagi ishlarni amalga oshirish.

Zamonaviy ta‘limni tashkil etishda qo‘yiladigan muhim talablardan biri ortiqcha ruhiy va jismoniy kuch sarf etmay, qisqa vaqt ichida yuksak natijalarga erishishdir. Bunday natijalarga erishish uchun o‘qituvchilardan yuksak pedagogik mahorat hamda o‘quv-tarbiya jarayonini samarali boshqarishga nisbatan yangicha yondoshuvni talab etadi.

Demak, pedagogik texnologiya o‘z mohiyatiga ko‘ra sub‘ektiv xususiyatga ega, ya‘ni har bir pedagog o‘quv-tarbiya jarayonini o‘z imkoniyati, kasbiy mahoratidan kelib chiqqan holda ijodiy va samarali tashkil etishi lozim. Qanday shakl, metod va vositalar yordamida tashkil etilishidan qat‘iy nazar pedagogik texnologiyalar:

- pedagogik faoliyat o‘quv-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishi;
- o‘qituvchi va o‘qituvchilar orasida o‘zaro hamkorlikni qaror toptirishi;
- o‘quvchilar tomonidan o‘quv fanlari bo‘yicha puxta bilimlarning egallanishini ta‘minlashi;
- o‘quvchilarda mustaqil, erkin, ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirilishi;
- o‘quvchilarning o‘z imkoniyatlarini ro‘yobga chiqara olishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratilishidan iboratdir.

Ta‘lim-tarbiya jarayonida yangicha pedagogik munosabatlarning vujudga kelishi o‘quvchi shaxsiga tabaqalashgan yondashuv, ya‘ni o‘quv-jarayonini individuallashtirish tamoyilini ro‘yobga chiqirish asosida o‘quv-tarbiya jarayonini tashkil etishda:

- har bir o‘quvchi shaxsining eng yaxshi sifatlarini aniqlash va uni rivojlantirish, ularning qiziqishlari, ehtiyojlari, tanlagan yo‘nalishlari, shaxsiy sifatleri, aqliy intellektual xususiyatlarini aniqlash;
- har bir o‘quvchining ehtiyoji, qiziqishi, iqtidori va imkoniyatiga yarasha o‘quv topshiriqlarini tayyorlash;
- o‘quv-tarbiya jarayonida o‘quvchi shaxsini o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga olish lozim.

Xulosa qilib aytganda, o‘quv-tarbiya jarayonini samarali tashkil etish va boshqarishning muhim jihati sifatida fan o‘qituvchilarning bilim, malaka, kasb-mahorati doirasida zamon talablariga muvofiq faoliyat ko‘rsatishlarini ta‘minlovchi uzluksiz metodik xizmatni vujudga keltirish zarur.